

« zurück blättern vor »

SZYLDWACH subst. m. (f.), ab 1647; auch *szelwach*, *szyltdwacht*, *szyltdwacha*, *szylwach*, *szylwacha*, *szylwacht*, *szylwachta*, *szylwah*; ‘Soldat, der Wache steht; seltener Wache’ – ‘żołnierz stojący na warcie; rzadziej warta, straż’: (1647) 1971 J.A.Mor.Kan. 172-173 (*Lecz raczej inszych złodziejów strzec wolij-ż: / Choć ja to wezmę, wszystko będzie w cale*), / *Nazbyt-eś pilny szylwacht przy tym wale!* ○ (1664) 1978 Chrap.Diar. 425 *W nocy przyprowadzono chłopca na szylwachcie ułapionego.* ○ 1666 LubJMan 44, SP17 *Szyltdwachtá postáwić kazał.* ○ 1670 PotWoj 125, SP17 *Zadne Pośluchy, zadne Szylwahy nie strzegą [sc. obozu].* ○ (1691) 1907 Pot. Ogr.Fr.1 60-61 *Długie mu się godziny zdarzą niepodobnie, / Teskni, spluwa wygląda, jeśli mysz gdzie skrobnie, / Słucha jeśli się ruszy nocny ptak na dachu. / Wolałby na straconym stać kędy szylwachu.* ○ vor 1693 Kom.Duch. 330 *Bramy, wieże, szelwachy zgoła opuszczone, / Niech mi czułym żołnierzem będą osadzone.* ○ (1690–1695) Mitte 18. Jh. PasPam 155r *Gdy się tedy zbliżaią wota Szylwacht Nie następuj bo strzelę.* ○ (vor 1792) 1951 Kit. Opis 386 *Żołnierz stojący na szyldwachu.* ○ (vor 1792) 1951 Kit.Opis 51 *Gdziekolwiek zaś przed patacami lub w koszarach stały szyldwachy żołnierskie, wszędzie przez ten czas mieli karabiny rurami na dół a kolbami do góry obrócone.* ○ 1860 Jabłonow.S.Wspom. 65, DOR *Część tej jazdy na rogatki mokotowskie śmiało napadła. Tam nasz żołnierz stojący na szyldwachu spuszczeniem szlabanu cały pęd zatrzymał.* ○ 1900 Tyg.Ilustr. 2, DOR *Na skraju lasu, na polance zasypanej śniegiem, stoi konny szyldwach.* ○ [LBel.] vor 1915 Smol., SW *Ja z mego miejsca powinienem pierwszy stać na szelwachu.* – TR, L, SWIL, SW, DOR (przestarz.) sowie BAN. ◇ **Var:** *szelwach* subst. m., vor 1693 Kom.Duch. 330 ○ [LBel.] vor 1915 Smol., SW – nur SW; *szyltdwacht* subst. m., [hapax] 1666 LubJMan 44, SP17; *szyltdwach* subst. m., (vor 1792) 1951 Kit.Opis 386 ○ [LBel.] 1900 Tyg.Ilustr. 2, DOR – L, SWIL, SW, DOR (przestarz.) sowie BAN; *szyltdwacha* subst. f., [einzQu.] (vor 1792) 1951 Kit.Opis 51 – nur BAN; *szylwach* subst. m., (1691) 1907 Pot.Ogr.Fr.1 61 ○ [LBel.] 1769–1777 Zab. 12, 198, L – TR, L, SWIL, SW (m. u.); *szylwacha* subst. f. – TR, L, SWIL, SW (m. u.); *szylwacht* subst. m., (1647) 1971 J.A.Mor.Kan. 173 ○ (1690–1695) Mitte 18. Jh. PasPam 155r; *szylwachta* subst. f., [hapax] (1664) 1978 Chrap.Diar. 452; *szylwah* subst. m., [hapax] 1670 PotWoj 125, SP17. ◇ **Etym:** nhd. *Schildwache* subst. f., ‘das Wachestehen, die bewachende Mannschaft sowie der einzelne Mann’, GRI. ◇ **Konk:** †s.v. *warta*.